

In de Zamanstraat in Sint-Niklaas is het voormalige huis van de familie Janssens prachtig gerenoveerd. Het statige gebouw in Vlaamse neo-renaïssancestijl werd het Curiosum gedoopt. Het herbergt een collectie objecten die zijn samengebracht door de Koninklijke Oudheidkundige Kring van het Land van Waas, Erfpunt en de stad Sint-Niklaas. Veel meer dan een rariteitenkabinet is het museum een interactieve totaalervaring over de kunst van het verzamelen, herinneren en verwonderen. Hebben *hoarders* misschien gelijk?

Curiosum

Archief van de verwondering

Weet jij wat een lollepot is? En een kanarie-orgel? Wist je dat het masker van Darth Vader gebaseerd is op een samoeraihelm? Dat de pantoffels van de paus lange tijd rood zijn geweest? Wist je dat er koffiekopjes bestaan met een uitsparing voor je snor, zodat die niet nat wordt?

De ludieke museumgids, geschreven door het Geheugencollectief, loodst de bezoeker door de kamers van het pand, en maakt met allerlei wist-je-datjes je interesse wakker. Zo maak je kennis met de traditie van rariteitenkabinetten en kunstkamers, die in de zeventiende eeuw opgang maakten. Het waren vitrinekasten, kamers of hele huizen die de bezoeker moesten imponeren met een selectie zeldzame voorwerpen, vaak in combinatie met een verzameling beeldende kunst. Geen schemerige rommelzolder of een slordige antiekwinkel, maar een ruimte waar notabelen konden uitpakken met hun kosmopolitisme.

In het Curiosum worden die objecten niet lukraak uitgesteld. Ze volgen een heldere, thematische lijn. Het grasduinen, snuffelen, ordenen en selecteren is in onze plaats gedaan, vanuit een heldere visie en verpakt in een sprankelende scenografie.

Ondanks de keuzes die zijn gemaakt, blijft er voor de bezoeker genoeg over om in te neuzen. De gids pikt er enkele elementen uit, maar is niet exhaustief. Veel van wat je ziet wordt net niet uitgelegd en dat prikkelt de verbeelding.

Grote vissen scheuren het net

Alfons Janssens (1841-1906) begroet je in de lichtrijke traphal van zijn huis. Terugkerende elementen in de architectuur zijn de glas-in-loodramen, de schouwen, lambriseringen, en de muurbekleding die het originele interieur zo precies mogelijk benadert. Het gebouw ademt de sfeer van de negentiende eeuw. Je voelt je er zodanig op je gemak, dat je niet eens opkijkt wanneer je een geheime deur opentrekt en Alfons Janssens onder de douche een van zijn gedichten zingt.

"In deze familie zijn de 'grote vissen' de vrouwen en ze verzetten zich tegen het spreekwoord: grote vissen scheuren het net niet, ze houden het net samen."

Naast dichter was Janssens een telg uit een belangrijke textielfamilie uit Sint-Niklaas, die invloed uitoefende op de lokale en nationale politiek. Hij woonde in het huis in de Zamanstraat samen met zijn echtgenote Coleta De Schrijver (1846-1905), die haar naam gaf aan het salon. En terecht: zij runde het huishouden van elf kinderen, een huishouden dat niet van verdriet en rouw werd gespaard: drie van hun kinderen overleefden niet.

Een curiosum werd gezien als een manier om het heden en het verleden te delen met toekomstige generaties, maar het leed van de familie Janssens toont dat er altijd dingen kunnen

verdwijnen, hoe hard je ze ook wil vasthouden. In deze familie zijn de 'grote vissen' de vrouwen en ze verzetten zich tegen het spreekwoord: grote vissen scheuren het net niet, ze houden het net samen.

Het valt op hoeveel aandacht er gaat naar de miskende rol van vrouwen, in de negentiende eeuw in het algemeen, maar ook in het gezin. Naast Coleta staat ook de moeder van Alfons, Marie-Thérèse De Decker, in de kijker. Tijdens de erfgoedwandering Straffe Vrouwen in het Waasland kun je verder op ontdekking gaan.

Colnago in de kapel

Via de kantoornruimte, waar de familie centraal staat, loop je verder naar de salon, waar ruimte is gemaakt voor een hedendaags werk van fotografe Frieke Janssens (1980). De godin Diana draagt een schijnbaar levenloos mannelijk lichaam door het hoge gras. Een brutaal en gestileerd feministisch statement dat perfect in deze ruimte past.

Van de ene vorm van ontvoogding springen we naar de andere. In de belendende Vlaamse Zaal wordt gefocust op het dichterschap van Alfons Janssens, en het belang dat hij hechtte aan het Nederlands, in een gemeenschap en een politieke wereld waar het Frans een groter aanzien genoot. Hier valt ook op hoe hard de curatoren de interactieve kaart hebben getrokken: op televisieschermen kan je een vers uit een van de gedichten van Janssens aanvullen.

Via de traphal ga je naar de overloop, met lage vitrinekasten vol zilver- en goudwerk, pruikenbollen, medailles van prijskampen voor koeien, en maskers van de Reynaertspelen, die vorig jaar nog werden georganiseerd om de grootste schelm van het Waasland te vieren: Reynaert de Vos.

Natuurlijk is er een bibliotheek die als enige kamer ook stoffig ruikt. De muren zijn bedekt met rekken vol oude boeken, en in het midden is er plaats voor een vitrinekast waarin vooral de hemelglobe en de aardglobe opvallen, allebei replica's van die

van Mercator (een verwijzing naar het aangrenzende Mercator-museum). In een bibliotheek hoort bovendien een handschrift. Er ligt een mooie verzameling teksten van de rederijderskamer De Goudbloem uit Sint-Niklaas.

Aan de andere kant van de overloop is er de neogotische huiskapel, waar de familie Janssens zich kon afzonderen voor gebed, en waar nu een fiets de plaats van het altaar heeft ingenomen: de iconische Colnagofiets waarop wielrenner Tom Steels tussen 1998 en 2000 negen ritten in de Ronde van Frankrijk won. Of hoe we niet alleen voorwerpen, maar ook verhalen en tradities bewaren.

Harry Potter op Instagram

Deel van de innovatie van het Curiosum schuilt in de knipogen naar andere media, zowel fotografie, film als sociale media. In de kunstkamer hangt een ingekaderde Instagramfeed "recommended for you", omgeven door een overdaad aan schilderijen, die verwijzen naar de overdaad aan virtuele beelden in ons dagelijkse leven. Sommige kaders in deze kamer doen je schrikken, waardoor je je in de traphal van Zweinstein waant.

Via de Vanitas-kamer kom je uit in de Japanse kamer, waar je aandacht niet alleen wordt getrokken door een samoeraiharnas, maar ook door een kleurrijke Butsudan - een huisaltaar van een boeddhistische familie.

Interessant is dat het museum eindigt met een object dat ons twee keer achteruit doet kijken. Aan de Butsudan werd er dagelijks contact gelegd tussen het gezin en de overleden familieleden. Dit altaar was voor hen een manier om iets te bewaren wat gestorven was. Hetzelfde gebeurt met het meubel zoals het zich nu aan de bezoeker presenteert: als een kunstzinnige herinnering aan een voorbije tijd.

Misschien hebben *hoarders* gelijk en komt de bezigheid van het 'bewaren' voort uit een extreme vorm van nostalgie of melancholie: ze kunnen het niet aanvaarden dat ze ooit iets kwijt zullen zijn dat ze mogelijk nog nodig zullen hebben.

Het Curiosum is erin geslaagd om die nostalgie voelbaar te maken met een boeiend archief in een luisterrijke omgeving, en doet dat op een speelse, eigentijdse en eigenzinnige manier.

Hebben *hoarders* gelijk? Het grootste verschil tussen spullen opstapelen in je salon en door een museumcollectie dwalen, is dat je in dat museum niet ook moet wonen. Ook al word je daar in Huis Janssens overvloedig toe verleid. **HANS DEPELCHIN**

INFO Open: Van dinsdag t.e.m. vrijdag van 13u30 tot 17 uur, zaterdag van 13 tot 17 uur, zondag van 11 tot 17 uur, maandag gesloten – Curiosum, Zamanstraat 49A, Sint-Niklaas – T 03 778 33 40 – museasintniklaas.be/tentoonstellingen/curiosum

